

2018

URSPRUNGSFOLKENS RELIGION OCH VÄRLDSBILD

FÖRDJUPNING

Ursprungsfolkens religion och världsbild

Visning

Religion och livsåskådningar är centrala inslag i den mänskliga kulturen. Hur förhåller sig tro och samhälle till varandra och hur kan religionen forma en livsstil och ett levnadssätt? Hur förhåller sig människors tro till naturen?

Vad är exempelvis schamanism, initiationsriter och drömtid?

På Etnografiska museet finns unika föremål och utställningar som berör de religiösa traditioner som ofta hamnar i skuggan av de stora världsreligionerna.

Genom föremål så som rituella masker, trummor, musikinstrument och snidade amuletter levandegör vi berättelser om ursprungsfolkens religioner och världsbild. Programmet ger även konkreta exempel från olika platser på hur religioner och andra livsåskådningar kan forma människors identitet och livsstil.

Under programmet fördjupar vi oss kring myter, helande och ritualer hos aboriginer, inuiter och samer samt nordamerikanska och sydamerikanska ursprungsfolk.

I utställningen Ursprungsfolk i tre klimat fördjupar vi oss kring jaguarkulten i Amazonas regnskog. Vi berättar om schamanism och tittar på rituella beklädnader samt redskap som använts för att den andlige ledaren ska komma i trans. Vidare diskuterar vi initiationsriter och tittar på den så kallade myrhandsken, en handbeklädnad som fylls med smärtsamt bitande myror under speciella mandomsceremonier.

Unga pojkar på väg att bli män upptas i den vuxna gemenskapen genom att uthärda de smärtsamma betten. Liknande myrhandskar används även av jägare inför en jakt.

I en annan avdelning av utställningen fördjupar vi oss kring skapelsemyter och redogör för aboriginernas ursprungsberättelse drömtiden som skildrar hur Australien och världen blev till. Vi talar även totem, tittar på rituella föremål som vinare och dödspekare, och diskuterar förhållandet religion och identitet.

I avdelningen om arktiska folkgrupper tittar vi på schamanmasker och nåjdrummar. Vi redogör för skapelsemyten om Sedna, underjordens härskarinna och de havslevande djurens beskyddare, och diskuterar hur klimatet och naturen påverkat religionen och vice versa.

I utställningen om Nordamerikas ursprungsfolk fördjupar vi oss kring två kulturområden; nordvästkustens folkgrupper med sina vackert snidade trämasker och totempålar samt präriefolkens individuellt präglade religion och fenomen som "visionquests" och genusroller som "kvinnor med manligt hjärta".

Gemensamt för de flesta ursprungsfolks religioner är att vardagen inte kan skiljas från religionen. Plats och tro är sammanvävda och påverkar människors identitet och livsstil och naturens ofta ses som besjälad.

Under programmet får eleverna fördjupa sig i ursprungsfolkens världsbild och livsfrågor men även möjlighet att reflektera över begrepp som totem, animism, schamanism och mytologisk urtid samt kopplingarna mellan heliga platser, andlighet och släktskap.

Hos många ursprungsfolk finns i dag en längtan efter att få lära sig mer om och att få utöva religioner som marginaliserats och ofta aktivt förföljts i samband med kolonisering och kulturellt förtryck.

Skolan kan använda skolprogrammet på en mängd olika sätt: Som utgångspunkt i undervisningen i religionsundervisningen för att illustrera begrepp som animism och schamanism eller som undervisning om ursprunggrupper, minoriteter, mänskliga rättigheter, livsfrågor, förtryck och kolonialism, i ämnen som historia och samhällskunskap.

Diskussionsfrågor att använda i samband med ert besök:

1. Vad är ett ursprungsfolk? (Ge exempel från olika delar av världen)
2. Vad menas med schamanism?
3. Vad är en skapelsemyt? På vilket sätt är dessa berättelser fortfarande levande och viktiga för många ursprungsgrupper? (Ge exempel och diskutera)
4. Vad menas med att naturen är besjälad? (Ge exempel och diskutera)
5. Vad betyder totem?
6. Finns det likheter mellan olika ursprungsfolks tro? (Ge exempel och diskutera)
7. Redogör för likheter och skillnader mellan olika ursprungsfolks religioner och de olika världsreligionerna: judendom, kristendom, islam, hinduism och buddhism.
8. Berätta om samernas religion och mytologi.
9. Fördjupa er kring en ursprungskulturs religion, mytologi och världsbild.
10. Hur har ursprungsfolkens religion och världsbild påverkats av det moderna samhällets frammarsch och hur lever religionerna och myterna kvar idag?

Litteratur

Elander, Magnus, Widstrand, Staffan *Ajunngilaq - arktiska ögonblick*, 1997
Gruzinski, Serge, *The Aztecs, Rise and Fall of an Empire*, 1987
Hemming, John, *Tree of Rivers, The Story of the Amazon*, 2009
Wallin, Lars, *Aboriginer & didjeridu*, 2007